

EUROPEAN MEDIA FREEDOM ACT – PRÁVNÍ RÁMEC OCHRANY PLURALITY A NEZÁVISLOSTI MÉDIÍ V EVROPSKÉ UNII

Autor: JUDr. David Vaculík (Borgis), Chronos Consulting

Evropský akt o svobodě sdělovacích prostředků (European Media Freedom Act, dále jen EMFA) představuje nový právní nástroj Evropské unie, jehož cílem je posílit ochranu plurality médií, jejich redakční nezávislosti a transparentnosti vlastnictví v členských státech. Nařízení bylo přijato v roce 2024 (nařízení (EU) 2024/1083) a vstupuje v účinnost postupně od roku 2025. Na rozdíl od dřívějších směrnic má přímou použitelnost ve všech státech Unie.

1. Kontext a důvody přijetí

EMFA vznikla jako reakce na zhoršující se stav mediální svobody a nezávislosti v některých členských zemích EU. Evropská komise dlouhodobě upozorňovala, že navzdory existujícím unijním předpisům (zejména o audiovizuálních mediálních službách, tzv. AVMSD) zůstává ochrana médií v praxi nerovnoměrná. Řada členských států vykazovala zvýšenou politickou a ekonomickou koncentraci médií, zásahy do redakční autonomie či netransparentní státní inzerci.

Bezprostředním podnětem k přípravě EMFA byly Zprávy o právním státu (Rule of Law Reports) Evropské komise z let 2020–2022 a práce Evropské observatoře médií (EMR), které doložily, že neexistuje jednotný rámec pro ochranu redakční svobody a férové hospodářské podmínky médií.

2. Právní povaha a cíle EMFA

EMFA má povahu nařízení Evropského parlamentu a Rady, tedy je přímo závazná. Jejím cílem je:

- zajistit nezávislost médií na politickém a ekonomickém tlaku,
- posílit transparentnost vlastnických struktur a financování médií,
- stanovit pravidla pro přidělování státní reklamy a veřejných prostředků,
- upravit nezávislost a spolupráci regulačních orgánů,
- umožnit samoregulaci, na kterou spoléhá,
- a vytvořit rámec pro ochranu novinářů a jejich zdrojů (zejména před sledováním nebo tlakem veřejné moci).

K tomu EMFA zakládá Evropský sbor pro mediální služby (European Board for Media Services), který sdružuje národní regulátory a má koordinovat jednotné uplatňování pravidel napříč EU.

3. Vztah k předchozí právní úpravě

EMFA nenahrazuje, ale navazuje na směrnici o audiovizuálních mediálních službách (AVMSD), jež upravuje obsahové a technické aspekty vysílání a online platforem. Zatímco AVMSD řeší především ochranu spotřebitele a obsahovou regulaci, EMFA se zaměřuje na institucionální a ekonomické podmínky nezávislosti médií.

Dále doplňuje dřívější iniciativy EU, zejména:

- European Democracy Action Plan (EDAP, 2020) – zaměřený na odolnost vůči dezinformacím a manipulaci médií,
- Media and Audiovisual Action Plan (MAAP, 2020) – hospodářskou podporu mediálního sektoru,
- a dřívější doporučení Rady Evropy o pluralitě médií a svobodě tisku.

4. Význam EMFA

Z právního hlediska představuje EMFA první komplexní evropský rámec pro ochranu mediální plurality. Zavádí povinnost členských států zajistit, aby mediální služby mohly působit bez politického zásahu a aby rozhodnutí o veřejné reklamě či státní podpoře byla transparentní a přezkoumatelná. Zároveň posiluje roli Evropské komise a regulačních orgánů při sledování koncentrace médií a vlastnických vztahů.

EMFA tak plní úlohu „mediální ústavy“ Evropské unie — vytváří minimální standardy svobody a nezávislosti médií, které doplňují tradiční ochranu svobody projevu podle čl. 11 Listiny základních práv EU a čl. 10 Evropské úmluvy o lidských právech.

5. Závěr

European Media Freedom Act je reakcí na potřebu posílit právní garance nezávislosti médií v době rostoucího politického tlaku, dezinformací a digitalizace mediálního prostoru. Jeho přijetím EU vyslala jasný signál, že svobodná média nejsou pouze kulturní hodnotou, ale podmínkou fungování právního státu a demokratické společnosti.